No. 45. DINGSDAG 14 APRIL. 1857.

VIER EN DERTIGSTE JAARGANG.

PROVINCIALE DRENTSCHE EN ASSER COURANT.

De uitgave dezer COURANT geschiedt op DINGSDAG, DONDERDAG en ZATURDAG. De prijs is per *drie maanden* te Assen *f* 2.30 buiten Assen franco per post *f* 2.45. — De prijs der Advertentiën is van 1 tot 5 regel *f* 1.00 en voor elken regel meer 15 cent, behalve 35 cent zegelregt.

GEDEPUTEERDE STATEN der Provincie Drenthe,

Brengen ter kennis van de Besturen en ingezetenen der belanghebbende gemeenten in deze provincie, dat de Raad der gemeente Emmen heeft besloten, dat op iederen *Woensdag*, en zoo eenige Woensdag een feestdag mogt zijn, dan op den daaraan voorafgaanden dag, een gewone MARKTDAG te Emmen zal gehouden worden, te beginnen nadat het Oranjekanaal voor de scheepvaart zal zijn opengesteld of deze toegelaten;

Zullende, wanneer de bedoelde besturen of ingezetenen daartegen bezwaren mogten hebben, en zij er belang in stellen, dat daarop worde gelet, die bezwaren vóór den 22 dezer maand schriftelijk aan dit collegie kunnen worden medegedeeld, terwijl het er anders voor zal gehouden worden, dat zoodanige bezwaren niet bestaan.

Assen den 8 April 1857.

Gedeputeerde Staten voornoemd,
H. H. A. SLUIS, Voorzitter.
W. H. HOFSTEDE, Griffier.

OVERZIGT DER BELANGRIJKSTE GEBEURTENISSEN.

12 April.

Het is nu weder acht dagen geleden, sedert de leden der conferentie, bijeengeroepen om de Neufchatellsche kwestie te regelen, voor de laatste maal bijeen waren.

De oorzaak van deze vertraging moet gezocht worden id de correspondentie, welke de Pruissische gevolmagtigde met zijn gouvernement meende te moeten voeren over de discussie, door den Zwitserschen vertegenwoordiger uitgelokt.

Het is echter niet onwaarschijnlijk, dat de leden der conferentie, antwoord uit Berlijn wachtende, toch nog eene extra zitting zullen houden, om voorloopig de voorwaarde gereed te maken (en zoo mogelijk het er eens over te worden) waarop men den vrede tot stand zal brengen.

Zal men het eens worden?

Algemeen denkt men van ja, daar men van beide zijden, zoowel van Pruissen als van Zwitserland, eene overhellende neiging meent te bespeuren tot schikken.

Dat men van beide zijden ook iets van zijne oorspronkelijk gestelde eischen zal moeten laten vallen, is ook zeker, en het Zwitsersch gouvernement verheugt zich reeds op het denkbeeld, dat Pruissen te gereeder voordeelige concessiën doen zal, daar het voor alles uit dien onzekeren toestand, waarin het nu verkeert, wil verlost zijn.

Wat men echter te Bern het onverdragelijkst van Pruissen's eischen vindt, is de vraag tot schadeloosstelling van 2 millioen, en ten dien einde kreeg Dr. *Kern* dan ook een uitvoerigen brief van zijne lastgevers, waarin hem het bevel toegezonden werd, met hand en tand die vraag van de hand te wijzen, en wel op de volgende gronden: gedurende de onderhandelingen in de maand Januarij heeft de Koning van Pruissen niet doen vermoeden, dat hij zulk eene vraag zou doen en daarom heeft de Bond geene schadeloosstelling voor de onkosten, voortspruitende uit den opstand in September, gevraagd.

Thans staat de Bond niet alleen eene amnestie toe aan de oproerlingen van Neufchatell, maar voldoet op eigen kosten aan alle soorten van aanvragen tot schadeloosstelling, hetwelk nagenoeg al 2 millioen francs bedraagt.

Deze geldkwestie is echter te nietsbeduidend, om een zestal mannen, waaruit de Conferentie zamengesteld is, zoo lang bezig te houden, doch het schijnt dat hier het geld de ziel van de negotie (onderhandelingen) is.

Een tweede eisch van Pruissen, namelijk, dat Koning *Friedrich Wilhelm* den titel zou behouden van Prins van Neufchatell en Valengin, schijnt bij den Zwitserschen Bond minder bezwaar op te leveren, en wijsselijk denkt men, als men den Koning er genoegen mede kan doen, waarom zouden wij hem er dan niet mede verpligten; *baat het niet, het schaadt ook niet.* De Koning van Pruissen mag even goed Prins van Neufchatell heeten, als de Keizer van Oostenrijk graaf van Habsburg is, of de Koning van Sardinie Koning van Cyprus te Jeruzalem heet, als Jakobus van Engeland bij het leven van *Lodewijk XIV* zich ook Koning van Frankrijk noemde.

De andere voorwaarden van Pruissen hebben betrekking op de goederen der Protestantsche kerk en op de herziening der Grondwet van het kanton Neufchatell. In 1848 is die nieuwe grondwet in werking getreden en kan, volgens art. 71 daarvan, na verloop van 9 jaren, worden herzien. Zoo zou dit vóór 25 April van dit jaar moeten gebeuren, maar Pruissen wenscht, dat men nog 6 maanden of een jaar daarmede wachte. De Bondsvergadering antwoordde hierop, dat die zaak de regering van Neufchatell in het bijzonder betreft. Zij zal echter haar invloed gebruiken om hierin Pruissen ter wille te zijn.

Bovenstaande mededeeling ontving het *Journal des Débats* uit Bern. Ook verzekert men, dat Dr. *Kern* een opstel betreffende de onderhandelingen vervaardigd en aan de leden van het congres toegezonden heeft. Mogt de conferentie de zaak tot een goed einde brengen, dan gelooft men, dat de Bondsvergadering er haar zegel aan zal hechten, hoewel niet met zoo groote meerderheid als de maatregelen van den Bondsraad in de vorige zitting mogt verwerven.

De oud-Pruissische partij toont zich te vreden met de eischen van Pruissens Koning, ten opzigte van Neufchatell, maar hoopt en vertrouwt ook, dat de Koning van die eischen zich geen tittel of jota zal laten afdingen.

De Fransche regering heeft bij het Engelsche gouvernement ernstige klagten ingediend over de woelingen van de Fransche emigranten te Londen, en wel bepaaldelijk over *Ledru Rollin*, die als het hoofd der uitgewekenen is te beschouwen. Deze heeft hierop geantwoord, en het gevaar, waarop *Napoleon III* wees, als een sprookje betiteld, uitgedacht om de bannelingen, die zijner Regering vijandig zijn, te kwellen.

Overigens houdt men zich te Londen op dit oogenblik weinig bezig met de verkiezingen, nog minder met *Ledru Rollin* en consorten, en zelfs niet buitengewoon met China en met de zeshonderd man, die op reis naar Hongkong door het ongeluk, de *Transit* overkomen, weer voet op de krijtbergen moesten zetten. Het belangrijkste onderwerp der algemeene gesprekken is de verschrikkelijke sterfte en de bedroevende ontzedelijking van eenige wijken der hoofdstad. De geneeskundige inspecteur *Lettreby* heeft dienaangaande verschrikkelijke feiten aan het licht gebragt. Na aangetoond te hebben, dat de eerste drie maanden dezes jaars de sterfte 26.5 op de duizend inwoners was, en die sterfte was toe te schrijven aan de ongezonde lucht, welke over het algemeen in de allerellendigste woningen heerscht, zeide hij: „in Januarij, Februarij en Maart telde Londen 3639 zieken, behandeld door slechts elf geneesheeren, alzoo één geneesheer voor 300 zieken," hij vraagt of het alzoo te verwonderen is; dat van de 3639 zieken 852 stierven. „Wij hebben — zoo vervolgt hij — 1989 woningen bezocht, die 5791 individuen herbergden, uitmakende 1576 huisgezinnen. Allen leven door elkander, mannen, vrouwen, kinderen, bloedverwanten en vreemden, en menige woning geleek inderdaad op een beestenstal, en verkeerde in de grootste onzindelijkheid. Ik zag in eene kamer een man en eene vrouw aan den arbeid, terwijl om hen heen een aantal lieden van beiderlei sekte, onder een enkele deken lagen te slapen; een kind, door eene hevige koorts aangetast, vergeefs om hulp schreijende, in welks nabijheid het lijk eener jonge dochter lag, reeds voor 3 dagen gestorven!"

Inderdaad, zulk eene verschrikkelijke toestand is de aandacht van alle weldenkenden overwaardig.

Feruck Khan heeft Londen verlaten. De Koningin kan Albion elk oogenblik met een nieuwen Prins of Prinsen begiftigen. Als ze wel is, naar omstandigheden, dan zal zij het Parlement in persoon openen.

In Frankrijk zoekt men nog altijd naar het beste middel om de schatkist te vullen, en slaat men begeerige oogen naar de overzijde van het kanaal, maar het geld is te Londen ook duur en de Londensche bankiers zoeken het op dit oogenblik zelf op de Fransche beurs.

De Staatsraad zal weder op nieuw over eene kerkelijke zaak hebben te oordeelen, hoewel van minder belang als die van den Bisschop van Moulins; een pastoor in het departement Seine et Loire, die gewoon is zijne leeken van den kansel duchtig de les te lezen, is te dier zake door een hunner voor de correctionele regtbank geroepen. Deze heeft zich incompetent verklaard, en bij gevolg moet de Staatsraad beslissen.

De *Oestr. Ztg.* tracht thans den noodlottigen invloed te verzwakken, door sommige Weener bladen op het geschil tusschen Oostenrijk en Sardinie uitgeoefend, en wel bepaaldelijk door de *Ost-Deutsche-Post*, die in het oefeningskamp van 20.000 man, bij Alessandria, door Sardinie de handschoen aan Oostenrijk ziet toegeworpen. Ook zegt eerstgenoemd blad, op een toon van medelijden, dat Sardinies excercitien en manoeuvres voor Oostenrijk niets verontrustends kunnen hebben. Immers, 20.000 man zijn te naauwernood een vierde gedeelte van het Oostenrijksche leger in Italie. Sardinie zal weinig smaak hebben in die zoogenaamde verzoenende taal.

Intusschen blijkt het, dat Oostenrijk geen kamp tegenover dat van Sardinie zal stellen.

In Spanje loopen weer geruchten van eene minister-verandering, doch zij verdienen weinig geloof, en in Napels spreekt men weder van verzoening met het Westen en amnestie, doch aan beide zaken wordt in het geheel niet geloofd.

Uit Constantinopel verneemt men weinig bijzonders.

Lord *Redcliffe* ontving van Zijne Turksche Majesteit een zeer uitgestrekt hotel, in het midden van Pera, een hotel dat herbouwd zal worden tot eene Protestantsche kerk. Het geschenk, dat Engeland hier in ontvangt, wordt wel op $1\frac{1}{2}$ millioen francs geschat. Binnen 4 jaar tijds, zoo berekent men, heeft de Sultan aan Engeland gebouwen en eigendommen geschonken, die bij koop wel $4\frac{1}{2}$ millioen francs zouden hebben geëischt.

De Vorstendommen zijn het toneel van veel — Montenegro van onbeschrijfelijke verwarring; er wordt veel over geschreven, door menschen die er zeer weinig van weten.

14 April.

In Engeland is de zaak der verkiezingen afgeloopen; de Iersche kunnen geen verandering brengen in den uitslag; de meerderheid is ontegenzeggelijk aan de zijde van lord *Palmerston* gebleven.

Zoowel te Bucharest als te Jassy wint de zaak der Vereeniging der Donau-Vorstendommen veel veld. Trouwens de openbare meening kan zich vrijelijk doen kennen, nu de Oostenrijksche en Turksche troepen zich verwijderd hebben.

De Russische Grootvorst *Constantijn* zal Parijs bezoeken; hij zal daar zeer luisterrijk ontvangen worden.

De invloed, dien Keizer *Napoleon* in Europa uitoefent, wij hebben het reeds meer opgemerkt, is het meest zigtbaar in het bezoek hetwelk Koningen en Vorstelijke personen hem brengen; Parijs schijnt wel de plaats, waarheen allen zich ter bedevaart begeven. De Vorsten van den eersten rang, nl. Pruissen, Oostenrijk en Rusland zenden er broeders heen, en de Vorsten van den tweeden rang gaan zelve derwaarts. Men zegt, dat dit jaar de Koningen van Beijeren, Denemarken en Zweden bij *Napoleon III* hunne opwachting zullen maken.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

STATEN-GENERAAL.

Tweede Kamer.

Aan de leden is thans rondgedeeld het voorloopig verslag van de overwegingen, waartoe in de afdeelingen het ontwerp van wet tot regeling van het lager onderwijs aanleiding heeft gegeven. Het is een zeer uitvoerig stuk, opgemaakt door de heeren *van Nispen*, *ten Cate*, *Heemskerk*, *Thorbecke* en *Bosscha*, en bevat 55 bladzijden in folio compres gedrukt. Wij ontleenen aan de algemeene beschouwingen het volgende:

Nadat een paar bedenkingen voorop waren gesteld, trad men in eene waardeering der wijze, waarop het Ministerie door de thans gedane voordragt zijne hoofdroeping heeft trachten te vervullen en bevrediging schenken aan de ingezetenen, die in aan de Kamer gerigte verzoekschriften zich over de vroeger ontworpene regeling van het lager onderwijs bezwaard hebben getoond. Het gold dus daarbij vooral den algemeenen indruk, dien de nieuwe redactie van art. 21, in verband met enkele andere artikelen van het ontwerp, had gemaakt.

In de meeste afdeelingen vertoonde zich eene kleine minderheid van leden, die verklaarden uit het aangeduide oogpunt door de gedane voordragt uitermate te zijn te leur gesteld. Van deze zijde werd herinnerd, dat het tegenwoordig Ministerie ten gevolge der door de petitionarissen geopperde gemoedsbezwaren aan het roer gekomen is en zich tot het stillen dier beweging bereid heeft verklaard. De eerste vraag, die zich hier opdoet, is dus: wat wilden die petitionarissen? Zij verlangden òf splitsing der openbare school naar de gezindheden, òf de gemengde openbare school, maar zoodanig ingerigt, dat aan het onderwijs een positief Christelijk element ten grondslag lag, en dus alleen voor de Israelitische kinderen afzonderlijke scholen noodig waren. Aan dit tweeledig verlangen nu was door het Ministerie niet voldaan.

Het woord *Christelijke* was, ja, in de wet genoemd, maar op eene wijze en in een verband, welke alle kracht daaraan ontnam en het tot niets meer maakte dan eene bedriegelijke leus. Ook de nieuw bijgevoegde 4de zinsnede van art. 21 der wet was, bij nader inzien, niets anders dan eene misleiding. Ja, wel verre dat de wet aan de bestaande gemoedsbezwaren eenige voldoening zou geven, is zij uit dat oogpunt nog meer stuitend geworden dan te voren.

Naast dit gevoelen van enkele leden, stond dat van anderen, die door de wet, zoo als zij daar ligt, tamelijk voldaan waren. In hun oog is voor de toekomst van ons volk, voor het aankweeken van godsdienstzin in het zoo ontvankelijk gemoed der kinderen, de gesplitste openbare school de meest wenschelijke; maar met de Grondwet is die splitsing niet overeen te brengen; men zou daarenboven ligt in de uitvoering op onoverkomelijke hinderpalen stuiten.

De wetgever kon daarom niet verder gaan dan tot de verklaring, dat het lager onderwijs aan de opleiding tot Christelijke deugden dienstbaar moet worden gemaakt; eene verklaring, welke de zekerheid gaf, dat het volksonderwijs, althans in den regel, aan den Christelijken zin der ouders beantwoorden zou. Deze leden konden niet anders dan herhalen, wat reeds bij eene vroegere gelegenheid is gezegd: „Zij waren er verre af onzen Staat eenen Christelijken Staat te noemen, maar de overgroote meerderheid der Nederlanders vormt eene Christen-natie. Zulk eene natie had het regt te vorderen, dat het onderwijs op de volksschool op Christelijke beginselen steunde." Die gedachte zagen zij in het tegenwoordige ontwerp bevredigd. Er was hier dus meer dan eene bedriegelijke leus.

Nog een derde meening deed zich kennen, voorgestaan door leden, die niets anders wenschten dan het behoud der gemengde openbare school, en er voor uit kwamen, dat deze school, aan welke onze natie teregt sedert eene reeks van jaren gehecht is, eenig en alleen voor den maatschappelijken toestand van Nederland past. Verscheidene leden konden in de tegenwoordige poging tot bevrediging, de laatste alinea van art. 21 evenwel daargelaten, berusten. Naar hunne opvatting, heeft de wet uit het thans behandelde oogpunt geene wezenlijke verandering ondergaan. Ook toen in het vorige ontwerp gesproken werd van een onderwijs, dat aan de bevordering van godsdienst en zedelijkheid bevorderlijk wordt gemaakt, lazen zij daarin niets anders dan hetgeen in het tegenwoordige ontwerp is uitgedrukt.

In eene maatschappij als de onze, door het Christendom gevormd en van Christelijke beginselen doortrokken, kan.

waar van godsdienst en zedelijkheid sprake is, niet anders dan aan de reinste zedeleer, aan Christelijke deugden worden gedacht. Maar nu anderen in het weglaten der formule van 1806 zoo groot bezwaar hadden gezien, was het goed en nuttig, de toen gebezigde, door velen op zoo hoogen prijs geschatte uitdrukking in de wet weder te geven.

Tegenover dit gevoelen stond dat van anderen, die het gedeeltelijk toegeven aan den wensch der petitionarissen ten hoogste wraakten. De uitdrukking *Christelijke en maatschappelijke deugden*, in het reglement van 1806, is sedert jaren door zeer velen in den lande beschouwd als daar ter neder gesteld om aan het onderwijs op de volksschool zooveel mogelijk eene Protestantsche rigting te doen behouden. Zij heeft ontwijfelbaar medegewerkt tot het doen ontstaan van die eenzijdigheid en al die misbruiken, waarover men zich in den boezem der staatscommissie, door Koning *Willem II* benoemd, zoo luide beklaagde. Daarom moest die uitdrukking niet worden behouden.

Te midden van dien strijd van meeningen vond de meerderheid alle reden, om den loop te betreuren, welke aan geheel deze zaak gegeven is. Degenen die thans over groote teleurstelling klaagden, hadden zelven getracht den grooten hoop op te roepen, om zich met een onderwerp van wetgeving te mengen, welks ware aard niet onder ieders beoordeeling valt. Ook aan de zijde der meerderheid kon, indien men slechts voor misbruik en verkeerde opvatting zeker ware, tegen het spreken van *Christelijke deugden* in de wet niet de allerminste bedenking bestaan. Maar het bleef een treurig verschijnsel, dat het noemen van dat woord noodig was gekeurd door degenen, die steeds op den Protestantschen oorsprong van onzen Staat wijzen en van eene Protestantsche maatschappij spreken. In zulk eene maatschappij, waar het Christendom niet anders kan zijn dan de vrucht van vrije overtuiging, heeft het geven eener officiële sanctie aan dat Christendom door de wet iets ongerijmds. Hoe dit zij, de meerderheid kon het niet anders dan afkeuren, dat op den eisch van petitionarissen een woord in de wet is gebragt, dat zoo zeer kon worden misbruikt. Zij kon de vrees niet verbergen, dat eene poging tot bevrediging, welke toch zoo weinig bevredigde, twist en beroering zou levendig houden op een gebied, waar voor het welzijn der volgende geslachten eendragtige zamenwerking zoo wenschelijk en noodig is.

Geheel afgescheiden van het tot nu toe behandelde vraagstuk, werd de wijze, waarop de Regering in hare memorie van toelichting de beschouwingen en bedenkingen van het voorloopig verslag van den 29sten April 1856 beantwoord heeft, door de meerderheid weinig voldoende gekeurd. Het was alsof de Regering, door het uitsluitend wijden harer aandacht aan het betwiste punt van godsdienstigen aard, zooveel andere hoofdpunten, welke voor de opbeuring en den bloei van ons schoolwezen van het hoogste gewigt worden geacht, slechts vlugtig in overweging had kunnen nemen. Daaraan toch meende men het te moeten toeschrijven, dat de aandrang op het brengen van verdere verbetering in de wet zoo weinig heeft uitgewerkt.

Bij het onderzoek der artikelen komt voornamelijk in aanmerking art. 21.

Alin. 1. Van de zijde der kleine minderheid werd op nieuw beweerd, dat de formule: *„opleiding tot alle maatschappelijke en Christelijke deugden"* niets anders is dan eene bedriegelijke leus. Die formule wordt, zoo zij nog iets beteekende, ten eenenmale krachteloos gemaakt door het 2de lid van het artikel, waaruit blijkt, dat de Regering blijft vasthouden aan de negative opvatting van het voorschrift van art. 194 der Grondwet, omtrent de eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen. Verwijdering van alles wat zelfs in de verte strijdig kan worden geacht met den eerbied aan de begrippen van andersdenkenden verschuldigd, laat zich niet voorstellen dan door aan te nemen, dat het positief Christendom geheel van de scholen verbannen zal zijn.

Door de leden die met de verandering in het thans behandelde art. 21 vrede hebben of daarin zelfs eene wezenlijke verbetering zien, werden sommige der door de kleine minderheid voorop gezette stellingen met ernst bestreden. Ten voordeele der formule zelve werd van deze zijde aangevoerd, dat het toch werkelijk bezwaar inhad, woorden uit de wet weg te laten, die sedert vijftig jaren de rigting van ons schoolwezen hebben gekenmerkt. Verscheidene dezer leden hadden in de uitdrukking van het vorige ontwerp: *„bevordering van zedelijkheid en godsdienst"* niets anders gelezen, dan wat zij hier wedervonden. Maar nu de weglating der in 1806 gebezigde woorden tot zoo veel ergenis aanleiding had gegeven, achtten zij toegevendheid op dit punt staatkundig en noodzakelijk. Voor misverstand en verkeerde gevolgtrekking wordt genoegzaam gewaarborgd door de alinea's 2 en 3 van het artikel.

Een groot aantal leden bleef zich op een ander standpunt plaatsen. Zij erkenden gaarne, dat indien men de uitdrukkingen: *„opleiding tot maatschappelyke en Christelyke deugden"* beschouwen kon geheel op zich zelf, afgescheiden van de geschiedenis dier woorden, van hetgeen daarover in den laatsten tijd is voorgevallen, hare opneming in de wet niets bedenkelijks zou hebben. Wat daartegen nog mogt kunnen worden ingebragt, verviel uit dit oogpunt door de uitdrukkelijke voorschriften van het 2de en 3de lid van art. 21.

Maar de zaak verandert van aard, als men op de geschiedenis der veelbesprokene woorden let. Uit dat oogpunt meende men, dat de memorie van toelichting geschikt is om aan het denkbeeld voedsel te geven, dat door de opleiding tot Christelijke en maatschappelijke deugden nog iets anders wordt bedoeld, dan hetgeen die woorden medebrengen. Ten slotte vereenigde de meerderheid zich in het zeer bepaald aandringen op nadere opheldering wegens de dubbelzinnige uitdrukkingen der memorie, terwijl velen er de vraag wilden hebben bijgevoegd, of, naar het gevoelen der Regering, onder bepaalde omstandigheden de Bijbel op de openbare lagere school bij het onderwijs kon worden gebruikt; eene vraag, welke, zoo als door eenigen werd aangemerkt, haar eigen antwoord medebrengt, omdat het toelaten van den Bijbel op de gemengde school deze voor de kinderen der Roomsch Katholijken ontoegankelijk maakt.

Alin. 2. De overgroote meerderheid acht deze zinsnede, in vergelijking met het vroeger ontwerp, verbeterd, voor zoover thans eerbied voor de godsdienstige begrippen van andersdenkenden in 't algemeen als pligt wordt opgelegd, en die eerbied niet meer wordt beperkt tot de begrippen der gezindte waartoe de schoolgaande kinderen behooren.

Alin. 3. Ofschoon verscheidene leden, ook met het oog op een thans bestaand voorschrift, het niet ongepast keurden, dat de gelegenheid openbleef om van het schoollokaal buiten de schooluren voor het geven van kerkelijk onderwijs gebruik te maken, verklaarde de meerderheid zich op nieuw tegen deze bepaling. Zij was onnoodig, daar in den regel het kerkgebouw of een daarbij behoorend locaal voor het catechetisch onderwijs gebruikt wordt of kon gebruikt worden.

Alin. 4. Door de overgroote meerderheid werd deze nieuw bijgevoegde zinsnede, uit welk oogpunt ook beschouwd, onaannemelijk verklaard. Zij rust op de onderstelling, dat het stelsel der gemengde openbare school, ofschoon ook volgens de Regering het eenige, dat met art. 194 der Grondwet is overeen te brengen, niet voldoen kan aan de behoefte van een grooter of kleiner aantal ingezetenen. Zij veroordeelt dus de hoofdgedachte der wet, en verklaart ingewikkeld, dat de ouders te regt eene volksschool niet bruikbaar, voor hunne kinderen kunnen achten, die, naar zoo veler oordeel, de eenig goede is.

Het is waar, in het denkbeeld der Regering zou het toestaan van het subsidie, waarvan hier sprake is, slechts eene zeldzame uitzondering zijn. Maar het gevolg er van zou toch zijn, dat de spanning, ter zake der regeling van het lager onderwijs ontstaan, in plaats van gestild en weggenomen, voortdurend levendig gehouden werd. De Kamer zou gedurig adressen te dezer zake ontvangen, die, evenzeer als de voorgedragene wetten zelve, aanleiding zouden geven tot hartstogtelijke beraadslaging. Ook zij zou, in strijd met hare roeping, met het belang des Vaderlands en met de grondwet zelve, telkens geroepen worden op kerkelijk terrein. Zoo zij zich tegen de voorgedragene wet verklaarde, zou zij het verwijt op zich laden van oneindig minder aan godsdienstige bezwaren te hechten dan de Regering. Het middel dat bevrediging moet aanbrengen, zou de bron worden van voortgezette beroering der gemoederen. Zelfs de leden, die tegen het beginsel der gemengde school gestemd zijn, vereenigden zich ten volle met deze laatste beschouwing. Het 4e lid van art. 21 werd door hen een lap genoemd, die op het kleed niet paste. Zoo de daarin vervatte bepaling als iets meer dan eene misleiding kon worden beschouwd, zou zij even verderfelijk werken voor het behoud van eendragt in den lande, als het 1ste lid van het artikel, in het oog dezer leden, strijdig was met de *opregtheid.*

De commissie van rapporteurs van de Tweede Kamer der Staten-Generaal over het wets-ontwerp op de zamenstelling der regterlijke magt en het beleid der justitie, is met haar verslag gereed. Die commissie bestaat uit de heeren: *Gevers Deynoot*, *Godefroi*, *Strens*, *Dullert* en *Sander.* Zij is dezer dagen alhier vergaderd geweest. Men verwacht dus dat dit verslag spoedig het licht zal zien.

— Uit 's Hertogenbosch van dato 9 April schrijft men: Als eene zeldzaamheid kunnen wij mededeelen dat de slager *van Weert* gisteren een os geslagt heeft, wegende 900 ned. ponden, kostende f740. Gemeld beest is gemest door den heer van Heerwijk van Vught, brouwer alhier.

— Uit Wieringerwaard schrijft men ons: als eene bijzonderheid, dat aldaar ter waag is gewogen een jongeling dier gemeente, *Jan Grin*, die de zwaarte heeft van 66 oude ponden, bij eene lengte van 5 voet 9½ duim, Alkmaarsche maat; deze jongeling is nog slechts 13½ jaar oud.

— Het verdient opmerking, dat in dit jaar, zoo als welligt in vele jaren het geval niet meer zal zijn, alle dagen en datums naauwkeurig met die van het jaar 1849 overeenkomen, en dat ook alle feesten, zonder uitzondering, zelfs de quatertempers op dezelfde dagen en datums vallen. Men kan dit jaar den almanak van 1849 gebruiken.

— Vrijdag ll. zijn te Harlingen onder geleide van justitie-dienaars gepasseerd de gebroeders *v. U.*, uit 's Gravenhage, die zich in der tijd zeer berucht hebben gemaakt door het op groote schaal uitoefenen der geldsnoeijerij, ter welker zake zij door het prov. geregtshof van Zuidholland tot 12 jaren tuchthuisstraf zijn veroordeeld. Het heeft Z. M. den Koning behaagd hun den nog te Leeuwarden te onderganen straftijd, 13 maanden, kwijt te schelden, onder voorwaarde, dat zij dien tijd buitenlands moeten doorbrengen. Naar er verhaald wordt, bezitten die lieden een vrij aanzienlijk vermogen, nog vermeerderd door het trekken uit de Staats-loterij, gedurende hun konfinement, van een grooten prijs, men zegt van f50,000 en hebben zij het voornemen, om, na orde op hunne zaken gesteld te hebben, naar Noord-Amerika te vertrekken.

— De winter, zegt de *Utr. Ct.*, van 1856–1857 is weder iets zachter geweest dan gewoonlijk, gelijk men altijd vooruit met waarschijnlijkheid kan wedden, want reeds voor jaren toonden wij aan, dat vijf van elk achttal winters tot de zachte behooren.

— De *Utrechtsche Courant* zegt ten aanzien van het ontwerp van wet op het lagere onderwijs het volgende: Het is dan ook nog eenigzins twijfelachtig, of de woorden „opleiding tot maatschappelijke en Christelijke deugden" bij de meerderheid der Tweede Kamer, hier bestaande uit de anti-revolutionnairen en de liberalen, die zich konsekwent bij hunne meening willen houden, genade zullen vinden, — en het schijnt zeker, dat het laatste gedeelte van dat artikel, betreffende de subsidiëring van bijzondere scholen, bij uitzondering en dan bij speciale wet toe te kennen, door eene overgroote meerderheid zal worden verworpen. Althans *slechts drie* leden toonden zich gunstig gestemd jegens dat voorgestelde verzoeningsmiddel.

— Voor eenige dagen kocht een aardappelschipper tegen hoogen prijs, bij een landbouwer nabij Dockum aardappelen. — Men begon na het aangegane accoord te laden, tot den avond, en het slechte weer hen drongen om de werkzaamheden te staken; den volgenden morgen toch zoude het kleine restant spoedig ingeladen en het geheel door den kooper betaald zijn. — In den nacht, toen alles stil was, behalve de tot vertrek gunstige wind, verdween schip en lading. — De boer wachtte te vergeefsch naar zijn geld en de terugkomst van den gebogchelden, doch overigens onbekenden opkooper. Het idee is hier en daar opgekomen, dat die buitenaar, het overtollige van zijn figuur bij zijn vertrek heeft achtergelaten.

— De heer *Groen van Prinsterer* heeft thans een werk het licht doen zien *over het ontwerp van wet op het lager onderwijs.* Daarin wordt door den schrijver meer omslagtig ontwikkeld, 't geen reeds in het voorloopig rapport van de Tweede Kamer is gezegd, dat het ontwerp geenszins de goedkeuring der vrienden kan wegdragen. Schrijver zegt: dat het ontwerp is dezelfde wet; 1o. in hoofdgedachte aan het vorig ontwerp gelijk; 2o. gewijzigd naar de voorschriften der Tweede Kamer in het Voorloopig Verslag van 1856; 3o. enkel voor de leus met het woord *christelijk* versierd; 4o. met voorspiegeling van subsidie aan bijzondere scholen, in een alinea dat, noch aangenomen, noch, zoo het aangenomen wierd, ten uitvoer kan gelegd worden.

's Gravenhage, 11 April. Door de Regering is aan de Tweede Kamer aangeboden een wetsontwerp tot beschikking over het geheele bedrag der uitgaven op de begrooting van het departement binnenlandsche zaken voor 1857, over welk bedrag nu slechts voor zes maanden kan worden beschikt.

— Den 9 dezer ten 12 ure had, op het paleis van Z. M. den Koning te 's Hage, eene hoogst belangrijke plegtigheid plaats. Z. K. H. de Prins van Oranje deed belijdenis des geloofs, onder de leiding van den heer dr. *G. Ruitenschild*, Hof-kapellaan.

Aan 't einde der zaal, voor die plegtigheid gebruikt, was eene tafel geplaatst, aan wier eene zijde Z. K. H. de prins van Oranje, en naast Hd. Z. Exc. mr. *Wiardi Beckman*, minister van hervormde Eeredienst, en de heer *F. M. Schmolk*, ouderling, waren gezeten, terwijl aan de andere zijde ds. *Ruitenschild*, alsmede de oudste leeraren der Hervormde en Waalsche Gemeenten, de heeren ds. *Molenaar* en *Secrétan*, plaats hadden genomen.

Op de tafel lag een bijbel.

Tegenover die tafel waren in rijen gezeten, ter eenre zijde, Z. M. de Koning, Z. K. H. Prins *Frederik der Nederlanden*, Z. K. H. Prins *Hendrik*, Z. D. H. de Hertog *van Saksen Weimar*, Hofstaten, de groot-officieren der Kroon, de tijdelijke president van den Ministerraad Z. Exc. de heer *van Rappard*, baron *Forstner van Dambenoy*, intendant der opvoeding van den Prins van Oranje, de heer vice-president van den Raad van State, Z. Exc. de heer *van der Heim*, Commissaris des Konings in de Provincie Zuidholland, de rector-magnificus der Leidsche hoogeschool, de heer *Kaiser*, en de heeren professoren, bij wie Z. K. H. de Prins van Oranje een cursus houdt, de heeren *de Cock*, *van Assen* en *Vissering* en voorts allen, die vroeger onderwijs aan Z. K. H. den Prins van Oranje mogten geven, onder anderen de heeren *Margadant* en *de Raadt.* Aan de andere zijde waren gezeten H. M. de Koningin, H. M. de Koningin moeder, H. K. H. Prinses *Frederik*, H. K. H. Prinses *Hendrik*, Prinses *Marie der Nederlanden*, de Hertogin *Anna* en de dames, tot de verschillende Hofhoudingen behoorende.

Gedurende een uur sprak ds. *Ruitenschild* met den Prins over den bijbel en de grondwaarheden, door de Hervormde kerk als zoodanig aangenomen en wat de vermoedelijke erfgenaam des Troons sprak, werd door zijne Koninklijke ouders, door de leden van het Doorluchtige Huis van Oranje en door al de aanzienlijke genoodigden met innig genoegen gehoord.

Ten slotte legde Z. K. H., met de hand op den bijbel, de plegtige verklaring af, van het opregt geloof aan de waarheden van het Evangelie en de leer van de Hervormde Kerk en van het biddend voornemen om die belijdenis getrouw te blijven, en werd daarop plegtig met dankzegging en gebed, als lidmaat dier kerk ingezegend.

Z. M. heeft, na afloop van deze gewigtige handeling, den heer dr. *Ruitenschild* benoemd tot kommandeur der orde van den Nederlandschen Leeuw en baron *Forstner van Dambenoy* tot adjudant van Z. M. in buitengewone dienst.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

De kroonprins kan alleen loopen. In alle plaatwinkels is een plaat verschenen met het onderschrift: de eerste stap van den kroonprins. De min knielt bij de wieg, welke de stad Parijs aan het keizerlijk kind heeft gegeven. De prins loopt naar den keizer.

— De *Univers* laat zich uit Rome schrijven, dat hetgeen door dagbladen omtrent den Amerikaan *Hume* is gemeld, daar ter stede nog al opzien heeft gebaard. In die correspondentie komt voor, dat omstreeks een jaar geleden, *Hume* Rome heeft bezocht, na zijne geheimzinnige kunsten te Florence te hebben vertoond, alwaar hij bijna door sluipmoord het leven had verloren.

Hume heeft te Rome het R. katholijke geloof omhelsd, na zich schriftelijk te hebben verbonden, om niet weder met de *geesten* in gemeenschap te komen. Volgens *l'Univers* zouden van het oogenblik, waarop *Hume* het besluit had genomen, om het Protestantismus af te zweren, de *geesten* hem hebben verkondigd, dat zij hem voor een jaar zouden vrijlaten, maar hem daarna weder zouden komen lastig vallen.

In Rome meende men het te moeten betreuren, dat *Hume* eerst uit aardigheid, zijne gevaarlijke praktijken heeft hervat op het ligtzinnige verzoek eener voor 't overige achtingswaardige familie, en thans als 't ware met geweld wordt gedreven, om daarmede voort te gaan. In de correspondentie, voorkomende in genoemd ultramontaansch hoofdorgaan, wordt de wensch uitgedrukt, dat *Hume* zich zijne verbindtenis zal herinneren, en daardoor zich in staat gesteld zal gevoelen, om den geheimzinnigen invloed der *geesten* tegen te gaan. — De strekking van deze dusgenaamde correspondentie zal wel geene nadere toelichting behoeven.

— De wijnprijzen blijven hoog; de toekomst doet zich echter omtrent den wijnoogst zeer gunstig voor, en vrij algemeen wordt het bezwavelen als voorbehoedmiddel tegen het *oïdium* in praktijk gebragt.

— Volgens losse geruchten zou er weder sprake zijn van een onderhoud tusschen keizer Alexander II en keizer Napoleon III, en Dresden tot de plaats der bijeenkomst

zijn gekozen. Ook wordt gezegd, dat de keizerin-weduwe van Rusland op hare terugreis van Italië naar Petersburg den weg over Parijs zal nemen.

ENGELAND.

Het onderstaande is ontleend aan een schrijven uit Calcutta van 23 Febr. j.l., medegedeeld door den Londenschen *Times*, hetzelfde blad, hetwelk laatstelijk meermalen met toejuiching verkondigd heeft, dat het gouvernement van Britsch-Indie van het ontzag voor de vooroordeelen der inlanders genezen was. Wij hebben te Barackpore (een kampement van het Indische leger) eene zeer onaangename zaak gehad. De patronen voor het verbeterde schietgeweer, hetwelk in 's lands wapensmederij te Enfield vervaardigd en uit Engeland ten dienste van het Indische leger overgezonden is, zijn aan een van de uiteinden met vet besmeerd, opdat zij gemakkelijk in den loop geschoven kunnen worden. Het gouvernement had gelast, daartoe schapenvet te bezigen, maar sommige aannemers hadden, om eenige schellingen uit te winnen, in plaats daarvan zwijnen- en ossenvet gebruikt. Dit werd door de inlandsche soldaten of sepoy's bemerkt, en bragt bij hen de vooroordeelen hunner kaste aan het gisten; zij zeiden, dat het gouvernement hen tot christenen wilde maken, hielden, naar men zegt, nachtelijke bijeenkomsten, en beraamden uitzinnige plannen om de citadel van Calcutta en 's lands schatkamer te vermeesteren. Het gouvernement gaf terstond bevel om het vet weg te nemen en door eene andere stof te vervangen. Toen kwam eene nieuwe gril bij de sepoy's op; zij zeiden, dat het papier van de patronen dierlijk vet bevatte. Ik moet zeggen, dat het waar was, daar het papier in Engeland vervaardigd en met dierlijke lijm opgemaakt is. Doch de aangenomen leer der Hindo's is, dat de kaste niet gedeerd wordt door hetgeen men niet weet. Evenwel geraakten de gemoederen in groote opgewondenheid, en ten laatste hield de brigade-generaal eene aanspraak tot de manschappen, verklaarde, dat het aan de regering nooit in den zin gekomen was, hen tot christenen te maken, en gaf zijn woord als onderpand voor de waarheid dier verklaring. De soldaten lieten zich weder tevreden stellen; maar weldra kregen zij een nieuwen inval; zij zeiden, dat het gebeurde met de patronen in hunne woonplaats bekend geworden was, en dat zij buiten hunne kaste gesloten zouden worden, voor dat zij daaromtrent ophelderingen hadden kunnen geven. Dat is onzin, en het gouvernement staat gereed om geweld te bezigen, zoodra er soldaten zijn, die openlijk weigeren dienst te doen. Ik geloof, dat de opgewondenheid zal voorbijgaan, zonder dat men in eene zoo schrikbarende noodzakelijkheid komt.

— Uit eene bekend gemaakte officiele opgaaf nopens de spoorwegongelukken in Groot-Brittannie ziet men, dat gedurende het jongstverloopen jaar in het vereenigd koningrijk 281 personen tengevolge van die ongelukken het leven verloren en 394 kwetsuren bekomen hebben.

— Een reiziger verhaalt, dat hij op een der goederen van een rijken Lord twee paardestallen gezien heeft, waarin de plek, alwaar de kostbare paarden stonden, met gom-elastiek gepleisterd was, opdat de paarden het gemis van een mollig grastapijt onder hunne voeten niet zouden gevoelen.

— Het huwelijk van de koninklijke Prinses is volgens eene mededeeling van het *Court Journal* uitgesteld en zal niet voor Januarij plaats vinden. Verscheidene redenen hebben daartoe geleid, onder anderen de omstandigheid, dat de inrigting van het voor het hooge paar bestemde paleis niet voor het einde van het jaar gereed zal zijn. Prins *Frederik Willem* van Pruissen zal waarschijnlijk in Mei of Junij te Londen komen en na de huwelijksplegtigheid in Januarij zal de prinses zich terstond naar Berlijn begeven.

ASSEN, 14 April.

TELEGRAFISCHE BERIGTEN.

's Hage, 12 Maart. De commissie van rapporteurs der Tweede-Kamer voor het wetsontwerp op de regterlijke organisatie heeft haar voorloopig verslag opgemaakt en aan het Gouvernement toegezonden. Uit dit stuk blijkt, dat eene niet geringe meerderheid van de leden der Kamer, zich met de hoofddenkbeelden dier voordragt geenszins kunnende vereenigen, haar onaannemelijk acht.

Amsterdam, 13 April. Wegens den feestdag is hier geene beurs noch Graanmarkt gehouden.

Wij voldoen gaarne aan eene tot ons gerigte uitnoodiging (plaatsgebrek heeft ons verhinderd, zulks eerder te doen), om onze lezers opmerkzaam te maken op het:

***Te Huis**, Christelijk Logement voor Vrouwelijke personen*, Bethaniën-Dwarsstraat bij de Hoogstraat. K. 140, te Amsterdam, opgerigt door de Vereeniging ter Verbreiding der Waarheid.

Deze Inrigting heeft ten doel om aan Vrouwelijke Personen, vooral uit den Dienstbaren Stand, een veilig onderkomen te verschaffen, als:

1o. Voor diegenen, welke, van Ziekte hersteld, de Gasthuizen verlaten hebben en Verblijf zoeken;

2o. Dienstmeisjes, die onverwacht uit haren Dienst worden ontslagen, en, op verzoek van hare heeren of vrouwen, opgenomen kunnen worden, of bij voorspraak van andere Personen, welke zich voor de kosten borg stellen;

3o. Doortrekkende personen;

4o Meisjes, die van andere steden of plaatsen komen, om aldaar eene dienst te zoeken.

Aan alle zoodanige, zich aanmeldende, wordt provisioneel verblijf voor 24 uren verleend; tot langer verblijf is onderzoek naar hare personen en omstandigheden vooraf noodig. Aan van onzedelijkheid verdachte personen wordt geen toegang verleend. Voorkoming van verleiding tot onzedelijkheid en verschaffing van een Christelijk „Te Huis" voor wie zulks tijdelijk behoeven en verlangen, is het doel dezer Inrigting.

De kosten voor huisvesting, voeding en verdere verzorging (ziekte hiervan uitgesloten) zijn bepaald op 50 cents de 24 uren; nachtverblijf voor één nacht alleen 20 cents, per week 90 cents.

Geene Godsdienstige gezindheid wordt van de opname uitgesloten; het Protestantsch Christelijk beginsel is heerschende, zoodat nimmer ten behoeve van andere gezindheden, inbreuk hierop zal mogen gemaakt worden.

De heeren *P. J. Teding van Berkhout*, *C. P. van Eeghen*, *J. W. van Loon*, *J. J. Granpré Molière*, *J. de Neufville Az.*, *J. L. Gregorij Pierson*, *C. W. R. Scholten*, *J. A. E. Simon Thomas*, kennis genomen hebbende van deze inrigting, zijn overtuigd dat deze zaak ondersteuning behoeft en verdient, en vermeenen haar met alle vrijmoedigheid aan de belangstelling hunner stad- en landgenooten te mogen aanbevelen.

Zoo eenige onzer lezers, ter bevordering van het schoone doel dier inrigting iets mogten willen afzonderen, wij zullen gaarne de giften in ontvang nemen en overzenden.

— Bij den Raad van Groningen is een brief ingekomen van Burg. en Weth. van Norg, omtrent den kunstweg van Smilde op Groningen, deze is in handen der betrekkelijke commissie gesteld. — Bij denzelfden Raad heeft de commissie, benoemd met betrekking tot het subsidie voor den aanleg van een kunstweg van Paterwolde naar Haren, rapport uitgebragt. Zij betreurt het, dat door den tegenstand van het gemeentebestuur van Eelde de uitvoering van dezen kunstweg op nieuw wordt uitgesteld. Tweemalen heeft de raad reeds uitgesproken, dat, wegens het belang van de gemeente in dien weg, een subsidie zou worden verstrekt. De commissie heeft zich afgevraagd, of de raad zich op nieuw daartoe zal verbinden en is, met het oog op de verwikkelingen, die nog steeds te dezer zake bestaan, tot eene ontkennende beantwoording gekomen. Zij adviseert alzoo, aan Burg. en Weth. van Haren te antwoorden, dat de raad hoogstwaarschijnlijk bereid zou zijn geweest het vroegere subsidie op nieuw toe te staan, maar dat hij teruggehouden is door de onzekerheid of wel de weg tot stand zal komen. — Ter visie gelegd.

— De heer *S. Sijpkens*, predikant bij de Christelijke Afgescheidene gemeente alhier, heeft een beroep naar Delfzijl ontvangen en hetzelve in ernstig beraad genomen.

— In de vergadering van de leden van het Hoofdbestuur van het veenschap: *de Oostermoersche en Zuidenveldsche veenen*, in de vorige week te Gieten gehouden, is de heer *J. Nijenhuis* van Gieten tot voorzitter benoemd. Deze zal in den loop dezer week door den heer Commissaris des Konings in dit gewest worden beëedigd. In eene vergadering, den 17 dezer te houden, zullen de leden in handen van den voorzitter de vereischte eeden afleggen, en zal alsdan tevens tot de benoeming van den secretaris worden overgegaan.

* **Bovensmilde, 11 April.** Alhier is tot hulppredikèr verkozen den Weleerw. heer *Bakker*, kandidaat te Sappemeer.

* **Meppel, 12 April.** Het schijnt, dat velen zich weldra in het bezit willen stellen van cochin-china kippen, althans wij kunnen melden, dat, tengevolge van de onlangs in dit blad deswege gedane vermelding, de steenhouwer *G. Lotgering* alhier, van alle zijden aanvraag om eijeren van deze zijne kippen bekomt, zelfs zoo menigvuldig, dat hij van een aanzienlijken voorraad een dag of twee na onze vermelding geen een meer over had, zoodat hij aan alle verdere aanvraag niet kon voldoen. Onder anderen ontving hij zaturdag jl. zelfs van zekeren heer te Rotterdam een brief, met verzoek om een zeker aantal dezer eijeren te ontvangen. Hij verkoopt dezelve voor 15 cts. het stuk.

* **13 April.** Blijkens eene ons door eene vriendelijke hand bezorgde opgave blijkt het, dat gedurende het jaar 1856 in deze gemeente op de gewone marktdagen is verkocht de aanzienlijke hoeveelheid van 771,738 Ned. ponden boter, zoodat alleen in dat artikel op onze markt voor nagenoeg een millioen guldens is omgezet geworden.

* **Diever, 12 April.** Heden is alhier bij den Kerkenraad der Hervormde Gemeente het verbijdend beroep ontvangen, dat de Wel Eerw. heer *Ds. C. Boon*, predikant te Zuidwolde, de beroeping, van hier op Z.W. Eerw. uitgebragt, heeft aangenomen.

* **Siebert, 13 April.** Men schrijft ons uit Aduard: „De landbouwer *H. Aalfs* heeft zeer onlangs eene os verkocht en afgeleverd voor f 5.5-„, wegende deze os naar taxatie van deskundigen 1400 ponden." Verder schrijft men: „De landbouwer *J. Alberts* nabij ons dorp heeft eene koe, die reeds vier weken voor het afkalven twee maal per dag moest worden uitgemolken en alsdan telkens 13 kan melk gaf.

* **Hoogeveen, 11 April.** Heden is alhier voor de vierde maal een man gehuwd, tot welks gezin thans kinderen van zesderlei bedde behooren, hebbende de man den ouderdom van 54, en zijne vierde vrouw, welke mede vroeger is gehuwd geweest en tevens een kind heeft, van ruim 33 jaren bereikt.

* **Frederiksoord, 15 April** Alhier is men sedert half Maart druk bezig met het poten van aardappelen; het schoone weder is voor dat werk zeer bevorderlijk; men heeft dit om 't ongunstige of vorstige weder nu niet behoeven te staken, zoo als in vroegere jaren dikwijls het geval geweest is. Dit werk geschiedt hier geheel en al met pootstokken, langs lijnen. Thans zijn er p.m. tachtig paar handen mede werkzaam. De winterrogge, zoowel vroeg- als laatgezaaide, heeft, op enkele stukken na, een zeer gunstig aanzien. De groenlanden vertoonen zich bij uitstek schoon en beloven wel eene maand vroeger weide voor 't vee dan in 't vorige jaar. Men kan zich alzoo voorloopig verheugen in een voordeelig vooruitzigt.

* **Oude Pekela, 12 April.** Den 13den dezer overleed alhier de oudste dezer gemeente, genaamd *Antje Pieters*, wed. wijlen *Jan de Groot*, in den hoogen ouderdom van 99 jaren en 5 maanden; zij was te Oude Schans geboren en misschien een halve eeuw gealimenteerd; een bewijs mede, dat een sobere leefregel en onbekommerdheid de langlevendheid bevorderen.

* De weduwe *Abel L. Engelkes* te Blijham heeft den 10 dezer van eene merrie 2 voldragene bruine merrieveulens gekregen, welke volkomen aan elkander gelijk zijn; hoewel eenigzins tenger, zijn beiden vlug.

REGTSZAKEN.

Provinciaal Geregtshof van Drenthe.

9 April. Bij arrest van heden is bevestigd het vonnis der Arrondissements-Regtbank alhier, waarbij J. B., boerenknecht te Smilde, wegens het moedwillig toebrengen van slagen, is veroordeeld tot een maand correctioneele gevangenisstraf, f 8-„ boete en in de kosten, met veroordeeling in de kosten van het hooger beroep.

Kantongeregt te Assen.

9 April. *Veroordeeld:* R. S. en H. V., arbeiders te Smilde, ter zake van het bemagtigen van wild, door middel van wildstrikken, onder opgave van valsche namen, tijdens de bekeuring, ieder in eene boete van f 100-„, met verbeurdverklaring van de onwettig gevangene hazen en subsidiair tot ééne maand gevangenisstraf, — H. de J., landbouwer te Annerveen, ter zake van het komen met eenen hond in het veld buiten openbare wegen en voetpaden in gesloten jagttijd, in eene boete van f 10-„, met verbeurdverklaring van den gebezigden hond en subsidiair tot 7 dagen gevangenisstraf; — F. V., arbeider te Smilde, ter zake van het jagen in gesloten jagttijd, in eene boete van f 10-„ met verbeurdverklaring van het gebezigde jagtgeweer en subsidiair tot 7 dagen gevangenisstraf; — R. L., kastelein en winkelier te Peize, ter zake van het aanhouden van bezoekers in eene tapperij na 10 uur des avonds, zonder buitengewone vergunning van het plaatselijk bestuur, in eene boete van f 6-„, ten bate der gemeente Peize en subsidiair tot 3 dagen gevangenisstraf; — H. B., zonder beroep, E. S., boerenknecht, M. T., zonder beroep, H. T., arbeider, R. G., wed. B. T., arbeidster, L. E., arbeider en H. E., landbouwer, allen te Drouwen, ter zake van het graven van gaten in zand, voor verstuiving vatbaar, zonder die behoorlijk in te slechten, althans van plaggen te voorzien, ieder in eene boete van f 6-„, ten bate der gemeente Borger en subsidiair tot één dag gevangenisstraf.

Vrijgesproken: L. E. en A. E., beide landbouwers te Peize, ter zake van het zich bevinden in eene tapperij te Peize, na 10 uren des avonds.

ADVERTENTIEN.

Het lieve zoontje WILLEM, en eenigst kind, hier achtergelaten door wijlen R. HOLTHUIS en J. LUINGE, is heden zijne ouders in de eeuwigheid gevolgd, na ruim acht jaren hier beneden vertoefd te hebben.

Peize den 10 April 1857.

A. HOLTHUIS.
Mede namens de overige betrekkingen van den overledene.

LET WEL.

De ondergeteekende fabriceert in de van ouds bekende FABRIEK van zijn' vader R. E. BUITER, ***beste en zuivere CICHOREI.***

Op iedere aanvraag kan terstond door hem worden voldaan.

Beveelt zich door dezen in ieders gunst.

Zuidlaren den 9 April 1857.

T. R. BUITER.

DE ECHTE

BERGER LEVERTRAAN

van LOBRIJ & PORTON te Utrecht, welke steeds door den Hoogleeraar G. J. MULDER alhier onderzocht wordt, wordt van heden afgeleverd à ***70 cents*** de geheele en ***35 cents*** de halve flesch, te Coevorden bij den heer G. K. F. MARCHANT en te Hoogeveen bij den heer K. J. KOOIMAN.

Alle flesschen zijn verzegeld met TINNEN CAPSULES en voorzien van eigenhandig geteekende étiquetten.

P.S. In Assen en verdere aanzienlijke plaatsen der Prov. Drenthe worden soliede ***AGENTEN*** tot den verkoop onzer ***LEVERTRAAN*** gevraagd; reflecterenden gelieven zich franco te adresseren.

Utrecht, April 1857.

PERUVIAANSCHE GUANO

VAN HET KANTOOR
MEES & MOENS,
op franco aanvrage bij voortduring à comptant verkrijgbaar bij J. VAN BAALEN te Meppel.

SIGTENHORST & DE WAAL,

voorheen

H. J. Coster & Co.,

hebben de eer te berigten, dat de heeren **HUBERT & VIS**, zich van hunnentwege alhier zullen bevinden, ***DINGSDAG den 14de,*** — en noodigen de DAMES beleefdelijk uit hunne smaakvolle en uitgebreide collectie diverse ***ROBES, MANTILLES*** en verdere ***STOFFEN*** voor het aanstaand saizoen te komen bezigtigen; waarvoor van af WOENSDAG den 15de tot en met DINGSDAG den 21e dezer gelegenheid is ten huize van den heer MULDER, Deurwaarder.

Assen, 10 April 1857.

De Notaris Mr. J. L. TONCKENS te Hoogeveen, zal ten verzoeke van JAN FERNHOUT en Cons te Hoogeveen, op VRIJDAG den 17den April 1857, ***bij inzate***, en op VRIJDAG den 1sten Mei 1857, ***bij palmslag***, telkens des avonds te 7 uren, ten huize van A. WARMELTS, kastelein te Hoogeveen, ***publiek veilen en verkoopen***, om dadelijk na den toeslag te aanvaarden.

Een zoogenaamde groote

P R A A M,

groot 71 tonnen, met **beweigering** en verder **compleeten INVENTARIS**, thans liggende op de **helling** van genoemden J. FERNHOUT te Hoogeveen.

De voornoemde PRAAM is bevaren geweest door JAN PADDING Az.

J. L. TONCKENS.

Groote Boeldag.

De Notaris A. J. C. TELLEGEN te Smilde zal op Vrijdag den 17 April aanstaande, des voormiddags ten 9 uur, bij de woning en ten verzoeke van SJOERT MULDER, Landbouwer bij de VAN LIERSWIJK aldaar, in het openbaar verkoopen:

Twintig stuks uitmuntend **HOORNVEE**, waaronder een tweejarige vaalbonte **stier**, — **5 PAARDEN**, waaronder een uitmuntend zesjarig zwart bereden merriepaard, en 2 dito driejarige, twee beste bereden **CHAISPAARDEN**, zijnde een RUIN en eene MERRIE, — **2 vette VARKENS**, **3 vriesche SCHAPEN met lammeren**, een ligt **WAGENTJE**. — eene goede **KAPCHAIS**, — een beste **ZAADWINDE**, — een **KABINET** en hetgeen verder ter verkoop zal worden aangeboden.

Op ZATURDAG den 18 April aanstaande, des morgens precies te **negen** ure te beginnen, zal ten huize van JANS JONKER te Witten, gemeente Assen, ten verzoeke van dezen en van de erven zijner overledene vrouw TRIENTJE VAN VEEN, publiek op gewone Boelgoedscondtiën worden verkocht:

Zeven **PAARDEN**, zijnde eene achtjarige bruin bleste **Merrie**, 1 zesjarige zwarte **Merrie**, eene vijfjarige d r a g t i g e **dito**, 2 vierjarige **RUINPAARDEN** (een vos en een zwarte), een zeer schoon driejarig **stekelharig blest MERRIEPAARD** en een dito ligtbruin tweejarig **MERRIEPAARD**; voorts 25 stuks oud en jong **HOORNVEE**, waaronder **Koeijen**, aanstaande met kalven, 70 stuks extra beste **Drentsche SCHAPEN**, waaronder 20 **Ooijen met Lammeren** vier beste **VARKENS**, waaronder twee d r a g t i g e **Motten**, 4 beslagen **BOERENWAGENS**, twee **PLOEGEN**, 3 **EIDEN**, een **KOORNWAAIJER**, een **BAKTROG**, een zeer groote koperen **KETEL**, een groote liggende **PLAAT**. Verder **KARN- en MELKGEREEDSCHAPPEN**, **HUISMOBILIA**, eene partij **SPEK** en **VLEESCH** en omstreeks 20 mudden **AARDAPPELEN**

H. MENNINGA.

PUBLIEKE VERKOOPING.

Op WOENSDAG den 22 April 1857, des voordemiddags *precies* te **negen** uur te beginnen, te Peelo, gemeente Assen, ten sterfhuize van BOELE BOELENS, van

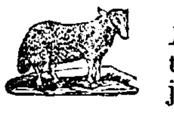

4 **MERRIEPAARDEN**, waarvan eene dragtige en eene beste tweejarige, 24 stuks **HOORNVEE**, waaronder een **Springstier**, 140 **OOI-** met en zonder LAMMEREN, en **WEERSCHAPEN**, twee **VARKENS**, waaronder eene **MOT** met 8 **Biggen**, wijders 6 uitgezoogde **dito**. 10 korven met **BIJEN** en eenige **BIJENGEREEDSCHAPPEN**, 2 beslagene **WAGENS**, **PLOEG**, **EEGDEN** en verdere **BOER-** en **DEELGEREEDSCHAPPEN**, **KARNTIJNEN** en **MELK-** en **KARNGEREEDSCHAPPEN**, een **EIKEN KABINET** en verdere **INBOEDEL**, ten overstaan van

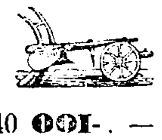

A. HOMAN,
Notaris.

Vries den 11 April 1857.

BOELDAG.

Ten overstaan van Mr. J. W. QUINTUS, Notaris te Groningen, zullen, op ZATURDAG den 18den April 1857, des namiddags te 2 uur, ten verzoeke van Mevrouw de Weduwe R. DE SITTER, op het Buitengoed *Voorveld*, onder Haren, publiek worden verkocht:

7 stuks **HOORNVEE**, 1 best **PAARD**, **BOERENGEREEDSCHAPPEN**, als: 2 **BOERENWAGENS**, 1 **WIPKAR**, 1 **AMERIKAANSCHE PLOEG**, 1 **GEWONE PLOEG**, 1 **VOETPLOEG**, 3 **EIDEN**, enz., onderscheidene **VISCHNETTEN**, 1 groote **OFFICIERSTENT**, 1 **PRAAM**, 2 **STEUNSTUKKEN** van een **IJZEREN HEK** en hetgeen meer zal worden gepresenteerd.

De Notaris Mr. H. J. CARSTEN te Hoogeveen, gedenkt ten verzoeke van REMMELT VAN TRAPPEN te Hoogeveen, op WOENSDAG den 15 April 1857, des voordemiddags om 10 uren te beginnen, ten zijnen huize bij het tolhek aan den Beilerweg, publiek te verkoopen:

Drie **Paarden**, achttien stuks **guste-**, **kalfde-** en **nieuwmelkte Koeijen**, een **Jongbeest**, een **Os**, tachtig stuks **Schapen**, waaronder v e t t e n, een **Toewagen** met g l a z e n, een **Chais**, waarbij d i s s e l b o o m met b e u g e l s, een **beslagen Wagen**, een **Karnmolen** met **vierkante Karn**, een **Kerfbank** voor **tabakskerfers**, een **Ploeg**, **Eegde**, **Melkgoederen**, waaronder **koperen Zijvaten**, verschillende **Landbouwgereedschappen** enz.

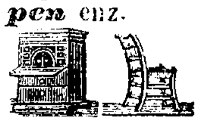

Voorts een **Kabinet**, **Bureau**, **Stoelen**, **Tafels**, **Koper**, **Tin**, **IJzer-** en **Aardewerk** en meer andere GOEDEREN, des morgens voor de verkooping te bezien.

AANBESTEDING.

KERKVOOGDEN der CHRISTELIJKE AFGESCHEIDENE GEMEENTE te Smilde zijn voornemens op VRIJDAG den 24sten dezer maand, des voormiddags te elf uur, in het logement van JOH. WIND aldaar in het bijzijn van den heer HOOFD-INGENIEUR van den WATERSTAAT in dit gewest, **UIT TE BESTEDEN**:

Het AFBREKEN der OUDE te Smilde staande KERK en het BOUWEN aldaar eener nieuwe KERK.

De BESTEKKEN en VOORWAARDEN liggen ter lezing te Assen bij KUIPERS, te Groningen bij de Wed. EEKHOF, te Heerenveen bij BARLAGE, te Zwolle bij SCHEUER, te Coevorden bij BALLAST, te Meppel in DE BONTEKOE en te Smilde bij JOH. WIND.

Namens Kerkvoogden voornd.,
G. VENNIK.

REVALENTA ARABICA.

Dr. ANGELSTEIN, een der geleerdste Geneesheeren in Duitschland, **BARRY DU BARRY'S REVALENTA ARABICA** besprekende, zegt in een' Brief, gedateerd Berlijn den 6den Mei 1856: „Ik heb mij onledig gehouden dit Meel te onderzoeken en ben met bijzondere oplettendheid daarbij te werk gegaan. De uitkomst van mijn onderzoek is, dat ik in alle opzigten, zoowel wat de *voedende* als de *genezende* eigenschappen aangaat, een gunstig oordeel daarover moet vellen."

Wij bevelen deze woorden den Lezer ter overdenking aan.

VERKOOPHUIS.

MAAGKRAMP, zuur, opgezetheid, hartwater, verstoppingen, diarrhaea, gal- en zenuwziekten en eene menigte andere ongesteldheden, die door spijsvertering ontstaan, worden door **DU BARRY'S REVALENTA** in den grond genezen, daar zij de natuurlijke werking der ontstemde organen herstelt. Het is een voedingsmiddel, dat ontbijt, tusschenuurtje, middagmaal en avondeten vervangt, naar verkiezing van den gebruiker en dikwijls goedkooper is dan andere spijzen. Men bereidt ze op verschillende wijzen.

Amsterdam, VERKOOPHUIS.
Assen, H. P. A. VAN GORCUM.
Meppel, A. JEULEN.
Hoogeveen, JAN VAN DER WOLDE Jr.
Gordijk, S. G. ZWART.
Steenwijk, K. TIMMERMANS.
en in de bekende Dépots in de andere steden.

BURGERLIJKE STAND.

Assen, 3—1 April. Geh. H. B. Tiding met H. Vos; J. P. Munting met W. M. C. Bremer. — Bev. L. Polling geb. Bartelds, van d.; H. H. Strabbing geb. ten Cate, van d.; M. Grevelink geb. Hägemann, van d.; J. van Egmond geb. van der Werff, van z. — Overl. L. B. Hummelen, ml., ruim 6½ j.

Coevorden, 1—31 Maart. Bev. J. M. Lange geb. Koolhof, van 2 z.; D. Naber geb. Theusink, van z., M. M, Zilverberg geb. Cohen, van z.; M. E. Hofman geb. Luttel, v n d.; M. Frank geb. Joles, van z; J. Woltersom geb. Slingenberg, van z. — Overl. A. Segerink, weduwe van J. Woltersom Gz., 78 j.; Jan Mensen, weduwnaar van G. Gommers, 84 j.

Wolvega, 2—8 April. Ondertr. G. A. Keizer van Wolvega met J. J. de Boer van Munnekeburen. — Geb. Lammigje en Hiltje, d. van H. A. Oosterhoff en T. B. Oosten van Spanga; Gatske, d. van J. T. Leemburg en W. K. de Boer van Oldeholtwolde; Jan, z. van R. A. Lijst en T. J. Kroes van Boijl; Trijntje, d. van A. P. Koning en A. J. Nijholt van Noordwolde; Geertje, d. van G. K. Oosterdijk en IJ. B. Schippers van IJzard; Gerharda, d. van M. Wolfs en H. J. Berkenbosch van Peperga; Willemje, d. van J. T. Stuurman en G. A. Bakker van Noordwolde, Grietje, d. van J. D. Middendorp en A. T. Hoogeterp van Oldeholtwolde. — Overl. A. H. Westra, ml., 1 j. en 9 m., van Scherpenzeel; J. H. Klaverboer, vrl., 49 j., geh., van Noordwolde; H. E. de Vries, 66 j., geh., van Vinkega; H. H. Oosterhof, vrl., 4 d., van Spanga; W. K. Dijkstra, ml., 36 j., ongeh., van Oldetrijne; J. K. Blok, ml., 3 j., van Noordwolde; B. H. Zwikstra, ml., 1 j., van Wolvega.

Makkinga, 2- 9 April. Ondertr. F. M. Vitvoet, 28 j. en A. J. de Jong, 26 j., beide van Appelscha; H. A. de Vrieze, 27 j. van Heerenveen en A. W. Poutsma, 23 j. van Donker-Broek. — Geh. B. R. v. Holten met G. D. Veenstra, beide van Haulerwijk; G. S. Woudstra met E. A. Veenstra beide van Haulerwijk. — Geb. Kornelis, z. van R. W. Hof en H. H. de Vries van Haulerwijk; Elisabeth Groeneveld, d. van S. A. de Haan en A. J. Doekter van Oldeberkoop: Hendrik, z. van G. J. van Wijk en J. G. Veenstra van Haulerwijk; Klaas, z. van D. J. Westerhof en G. T. Tjeerdsema van Appelscha; Geesje, d. van A. T. van Scholen en A. H. de Vries van Oldeberkoop; Lambert, z. van H. K. Dongstra en A. B. Hartholt van Donkerbroek; Jantje, d. van H. E. van der Wijk en G. R. Kuipers van Haulerwijk — Overl. Wietske Agnes v. d. Woude, 13 d. van Donkerbroek; Martje Jans Gorter, 15 j., van Donkerbroek; Jan Kornelis de Boer, 23 j. te Vochteloo; Jeltje Feikes Tuik, 15 j. van Appelscha; Anne de Jager, 77 j. te Oldeberkoop.

Smilde, 1—8 April. Geh. M. Jonkman met J. Vos; J Post met A. Wijnma; J. Stellingwerf met A. Krabbe. — Bev. R. Limburg geb. Benjamins, van z.; H. Venenga geb. Vos, van z.; G. van Rijnbach geb. van Veen, van d. — Overl. Sebilla de Ruiter, 15 w.; Wijtse Betten, bijna 2 j.; Markus Kuik, 1 j en 7 m. Voorts is aangegeven een levenloos kind van Jan Los en Lutien van der Woude.

Meppel, 2—8 April. Ondertr. A. Kuik met T. Kupé—, Bev. A. Knobbe geb. Knol, van z.; B. Krikke geb. Brink, van z.; B. Touwen geb. Hoorn, van z.; S. Wildeboer geb Veenstra, van d.; A. E. Bakker geb. Bot, van z.; J. van den Bosch geb. Bakker, van z. — Overl. S. Gort, 37 j. en 6 m., echtgenoot van J. Vennik; B. Stummel, 50 j., echtgenoot van M. J. Bult.

MARKTBERIGTEN.

AMSTERDAM, 10 April. TARWE iets lager; 125 ℔ oude witbonte Poolsche f 335, 129 ℔ Ibrail f 285; 156/2 ℔ Bovenl. Ris f 335; 126 ℔ Groninger f 242; 122 ℔ Friesche f 241, 115, 119 ℔ dito f 220, 232. — ROGGE prijshoudend; 126 ℔ nieuwe Pruissische f 225; 121 ℔ nieuwe Marksche f 208; 120 ℔ nieuwe Munstersche f 208; 116, 117 ℔ Petersburger f 208, f 211. — GARST en HAVER zonder handel. — BOEKWEIT f 5 lager, 118 ℔ Nijkerker f 250. — KOOLZAAD £ ½ lager; op 9 vaten Olie in April £ 89; Oct. en Nov. £ 75½. — LIJNZAAD zonder handel. — RAAPOLIE dadelijk onveranderd, op levering prijshoudend; op 6w. f 52¼; Vliegend f 51; 1o. Mei f 49¾, ½; Sept. f 45, ⅛, 45; Oct. f 44⅞, 45; Nov. en Dec. f 44¾, 45, 44¾. — LIJNOLIE dadelijk in een doen, op levering hooger betaald; op 6w; f 41½; Vliegend en 1o. Mei f 40¼; Najaar f 40¾, 41. — HENNEPOLIE op 6w. f 49¾; Vliegend f 84½. — RAAPKOEKEN per 1040 stuks f 80 a 85. — LIJNKOEKEN per 104 stuks f 11 a 15.

SCHIEDAM, 9 April. MOUTWIJN tot f 20¼ per vat contant voor binnen en buiten de stad gekocht. — JENEVER 100 pct. Amst. proef f 24¼ a f 24¾ per vat contant.

PRIJSCOURANT DER EFFECTEN.

AMSTERDAM, 1857.

	pct.	10 April.	11 April.
Nederl. W. S.	2½	63¾	63 13/16
„ „	3	76¼	
„ „	4	95 13/16	95 13/16
Amort. Synd.	3½		91
Handelm.	4½	140	140½
O. I. Leening	4	95⅛	
Aand. H.Spw.			
Aand.R.Spw.	4½		
Ned. B.		160	160
Maats.Weld.		59¾	
Rusland,			
Obl. Hope	5	104	104
Dito 1831/33	5	92⅝	92½
Cert. 1840	4		85
» Stieglitz	4		84⅜
Cert. v. Ass.	6		64
Polen,			
Aand. fl 500	*f*		155
Obl.	4		77⅞

	pct.	10 April.	11 April
Spanje, Obl.	1¼	24 11/16	24¾
Obligatien	3	41½	41¾
Binnenl.	3	38 5/16	38 5/16
Amortisable			
Bewijz. Coup.			
Oostenrijk,			
Oblig. Goll	5		
» »	4		62⅞
» Metal.	5	75¾	75¾
» » N.	5	86 15/16	86¾
» Nation.	5	77½	77⅝
» »	2½	39¼	39¼
Belgie, Cert.	2½		
Rothschild	2½	52⅝	
Portug., Obl.	3	45	45 3/16
Brazilien	5	98	98
Weener aandeelen	4		312

10 April. De markt was algemeen williger gestemd, de handel trouwens van geringe beteekenis.

11 April. Vaste beurs, weinig handel.

DE VERTELLER ENZ.

Verdunde koemest.

De groote duurte der meststoffen, (de koemest werd eertijds voor f 50 de praam, 21 a 22 voeren bevattende verkocht, terwijl deze thans moeijelijk voor f 65 per praam is te bekomen), heeft een onzer grootste veetweiders alhier, den heer R. S., het besluit doen nemen, om een gedeelte van zijn weideland, zijnde zandgrond, ter grootte van ruim 3 bunders, met tot gier verdunden koemest te besproeijen, in plaats van, zooals vroeger, met zuiveren koemest over deze te doen strooijen. Voor deze laatste bemesting had hij vroeger 130 voeren koemest noodig, terwijl eene hoeveelheid van 25 voeren toereikende is geweest, om het land op eene behoorlijke wijze te begieren. Daar de slooten van het te begieren land de benoodigde hoeveelheid water opleverden, om den koemest tot gier te verdunnen, heeft deze laatste bewerking eene besparing van 105 voeren, ter waarde van f 138 35 opgeleverd, ongerekend die van vervoerkosten van dien mest en van de bewerking, daar het verdunnen der gier en het overhoozen van deze met schoppen uit de gierbak, veel mindere uitgaven heeft veroorzaakt.

De eigenaar was over de uitkomst zeer voldaan, en zal de proef in het vervolg herhalen, ten einde de zekerheid te bekomen, dat het land door het begieren evenzeer in kracht toenemend is als door het mesten van gewonen koemest.

Steenwijk, 30 Maart 1857.
Landb. Ct. B. D. G. WARDENBURG.

In eenen tuin te Parijs werd onlangs een vreemde kanarievogel opgemerkt en gevangen. Hij droeg om den hals een klein rolletje papier. Toen men dit opende, vond men daarin de volgende treffende regels van een meisjes hand: „Arm, ziek, zonder werk, zonder eenigen uitweg, zoodat ik niet weet wat van mij worden zal. Ik ben 20 jaren oud en wil mijn leven niet ten koste mijner eer verlengen. Mijn besluit staat vast; nog heden avond zal ik het ten uitvoer brengen. Mijn eenige vriend op deze wereld is deze kleine vogel, die ik de vrijheid geef. Ik verzoek hem te verplegen en met liefde te behandelen. Hij zingt zoo schoon, die goede kleine. Dank, vooraf dank.

Marie.

Zooals een buitenlandsch blad verhaalt, ontving een der eerste handelshuizen van Napels eene bezending der nieuwste modeartikelen uit Parijs. Tot verduidelijking waren bij de zending eenige illustratien van het „Journal des modes" er bijgevoegd. De tolbeambten waren echter van meening, dat de nek en de schouders op die platen wat al te zeer ontbloot waren en namen dezelve in beslag — als prentverbeeldingen kwetsend voor de zedelijkheid.

Gedrukt bij GRATAMA te Assen.